

nem emlékszem pontosan, a magaméra annál jobban, annak idején föl is jegyeztem magamnak (vitázófelem is a magáét, hiszen úgy tartottuk egymás orra alá), hogy alkalmas időben alkalmas embertől megkérdezzem. De aztán egészen megfeledkeztem róla.

Most látom, hogy Eötvös sem dönthette volna el a kérdést, mert együnk fölfogásával sem egyezik.

Az én tudomásom szerint így van. Én vagyok az első, édesapám-édesanyám a második íz, nagyapám-nagyanyám (vagy öregapám-öreganyám) a harmadik, dédapám-dédanyám a negyedik íz, az ötödik íz szépapám-szép-
anyám, a hatodik ükapám-ükanyám, a hetedik ősapám-ősan-
yám. Tovább én sem tudom, már ez is egy ízzel több, mint az Eötvösé; ennyit tanultam édes-
anyámtól, ő szeretete számontartani az efféléket, a sokadzigleni atyafiságot.

Egyszer aztán *Herepei Jánossal* beszélgetve (ő tudvalevőleg éppen ilyen dolgokkal, régi korokkal, régi családokkal, hajdanvolt emberekkel és család-
fákkal is foglalkozik), valahogyan szóbakerültek a rokonsági nevek; erről
eszembe jutott az én vitám és Eötvös Károly fejtegetése. Szó nélkül elébe
tettem egy darabka papírost meg egy ceruzát és megkértem, írná föl a föl-
menő ág elnevezéseit. Fölírta és nem kis örömömre hajszálnyira úgy jegyezte
föl, ahogy az imént előadtam.

Ebből a teljes megegyezésből sem merem azt a következtetést levonni,
hogy egész kies hazánkban ezek a szokásos elnevezések, meglehet, hogy csak
itt Kolozsvárt és környékén, általánosak, ámbár édesanyám marosszéki szár-
mazás. Azért igen hálás volnék mindazoknak, akik nem sajnálnának egy
kis fáradságot, meg egy kevés póstaköltséget, és megírnák a maguk tudomá-
nyát ebben a kérdésben. Igaz, hogy nagyobb dolgokról folyik ma véres
vita a nagyvilágban, de azt tartom, ilyenkor sem szabad a kicsinyeket elha-
nyagolni.

Egy füsttel azt is megírhatnák, hogy az *ipa* (após), *napa* (anyós), *süv*
(sógor), *ángy* (sógornő) és *ját* (drusza) szokat hol használják még, milyen
értelemben, melyik rokon jelölésére, és azt is, hogy kik használják, az öre-
gebbek vagy a fiatalok, általános-é vagy csak egyes osztályok, rétegek élnek
véle. Ezek is lassanként kikopnak a használatból, nem ártana megállapítani
és följegyezni, hol élnek még 1940-ben.

Brüll Emánuel.

„Üri eső“, „átutalui“ s egyéb kászoni apróságok.

1936. nyarán mintegy húszan állottunk össze az egykori Kászonszék ki-
rándulási lehetőségeinek, nép- és természetrajzi, régészeti viszonyainak tanul-
mányozására. Nyelvész vállalkozó — sajnos — nem akadt, pedig — amint az
alábbiak is igazolják — nyelvésznek is érdemes lett volna csatlakoznia
hozzánk.

1. Kászonzakabfalván, a gyalogláshoz való készülődés közben, megállt
mellettünk egy öreg anyóka is. Egy ideig nézdegélt bennünket, majd csen-
desen megjegyezte: „No, itt aztán jó *üri eső* esett!“ — Nem értvén a mon-
dást, természetesen azonnal megkérdeztem tőle, hogy mit akart ezzel mon-
dani. Így derült ki, hogy váratlan megérkezésünk és nagy számunk, élénk
sürgés-forgásunk miatt a kevesebb és lassúbb mozgású falusiakhoz szokott
szemében úgy tűntünk fel, mintha mi „urak“ az égből pottyantunk volna
alá, s mivel mindezt hamarjában a kiadós, jó eső lehulló cseppjeivel, a sűrű
jégeső jégszemeivel hasonlította össze, a havas, jeges, ólmós, stb. eső min-

tájára alkotott *úri eső* szólással vélte legjobban kifejezhetni a benne keltett benyomást. Az önkéntelenül és gyorsan, de egészen jogosan és egészen tökéletesen képzett szólás valóban rendkívül találóan fejezi ki az öreg anyóka gondolatát: az urak oly sokan és oly hirtelen kerültek a falu közepébe, mintha valami jó záporosó, de nem víz- és nem jég-, hanem *úr-eső* zuhogott volna alá.

2. A Bakmájvárából hazafelé, Kászonaltízbe tartva vettem észre, hogy néhány kisebb földdarabkát egy vagy két oldalról ágkerítéssel kerítették be. Minthogy semmi nyoma se volt annak, hogy szántóföldként használták volna őket és látszólag semmiben nem különböztek a többi szomszédos, kiégett fűvű kaszálóktól, magától értetődőleg megkérdeztem a legelső, útamba került székeltyőt, hogy mire valók ezek a félig-meddig elkészített kerítések. „Azért csinálják, — felelé az atyafi — hogy ne *utalhassák át* a földeket.” — Megvallva az igazat, én csak a háború utáni világban ismerkedtem meg az átutalás fogalmával. Természetes tehát, hogy nem értettem, miképpen kerülhet ide az átutalás. Kérdésemre azonban azonnal és most már általam is megérthető választ nyertem: azért csinálják ezeket az ágkerítéseket, hogy az erdőlő- vagy szénásszekerek — amikor a rendes útjuk rossz: sáros, ragadós, nehezen járható — ne mehessenek be az említett kaszálókba s az illető kaszálók gyepején át *ne törjenek új utat*.

3. Ugyanez a székelty atyámfia sohasem használta beszédében a *valószínű* szót, hanem helyette következetesen, mindig a *ha nem egyéb* szócsoportot.

4. Amint pedig végül a hazafelé útról kérdezősködtem tőle, azt mondotta, hogy a *valóságos úton* tartunk erre meg erre. Minthogy szerintem az út, ha már út, egyszersmind valóságos út is, természetesen felesleges szószaporításnak tekintettem az út „valóságos” jelzőjét. Kérdésemre azonban rögtön kitént, hogy igenis jogosan használta a „valóságos” jelzőt, mert a szekerek akkoriban nem igen jártak a nem sokkal előbbi esős napokban igen felázott és következésképpen túlságosan vendégmarasztó úton, hanem hol jobbra, hol balra tértek le róla s a kevésbé ragadós kaszálókon át vágtak maguknak új utakat. Atyámfia a „valóságos” jelzővel ezektől a nyomdékoktól, ideiglenes útaktól különböztette meg a rendes, az *igazi* utat és ezzel a „valóságos” jelzővel figyelmesen igyekezett figyelmeztetni bennünket arra, hogy nagyon ügyeljünk, nehogy ezek a szekércsapások megtevésszenek és elhagyva az igazi, a valóságos utat, rossz útra térjünk és csak hiába gyakoroljunk.

Ferenczi Sándor.